

Функції іспанізмів у художній англійській мові

Т. П. Козловська

Київський національний університет імені Тараса Шевченка, Київ, Україна
Corresponding author. E-mail: kk41382221@gmail.com

Paper received 28.08.20; Accepted for publication 17.09.20.

<https://doi.org/10.31174/SEND-Ph2020-234VIII69-07>

Анотація: лексика іспанського походження, що увійшла до американської англійської мови, має велике значення не лише в парадигматичному, але і синтагматичному аспекті. Її використання у художніх текстах американських письменників є, з одного боку, показником тієї важливої ролі, яку вона виконує в англійській мові населення США, а з іншої, створює умови для подальшого ствердження у мові слів та словосполучень, які вперше з'явилися на сторінках художніх творів.

Ключові слова: іспанізм, запозичення, полінаціональна мова, комунікація.

Кожен письменник прагне побудувати розповідь таким чином, щоб зацікавити читача у найвищому ступені, зробити його співучасником подій, що відбуваються, та зробити так, щоб він співчував героям.

Це – головне завдання, а його виконання досягається шляхом використання різноманітних засобів. Але у будь-якому випадку іншомовні вкраплення надають суттєву допомогу у вирішенні авторських завдань, адже слово у художньому творі слугує письменнику не тільки як засіб передачі тих чи інших ідей та думок, але і як засіб художньої характеристики епохи, яка відображається, середовища, окремих персонажів, засіб індивідуалізації та типізації мови дійових осіб, як засіб авторської оцінки подій. Більш того вищезазначене є актуальним щодо слів іншомовного походження, застосування яких у художньому тексті досить часто створює необхідний фон повісті, сприяє всебічному розкриттю та опису характерів персонажів та надає їм більш реалістичний характер.

Одним з першочергових призначень лексичних іспанізмів в художніх текстах американської англійської мови є відображення реалій дійсності, що описується у творі. До кола реалій іспаномовного світу входять різноманітні явища, поняття, предмети, тим чи іншим чином пов'язані з ним та характерні для нього: назви представників фауни та флори, предметів домашнього побуту, кулінарних виробів, термінологія, пов'язана з відпочинком, різноманітною діяльністю і тд. Слова та фонологія позичаються більш швидкими темпами, ніж морфологія, синтаксис та стилістичні особливості. [7, с.3] Наприклад: Did I like Mexico? I said: I am very fond of Mexico. I like Mexicans too. And I like sotol, aguar-diente, mescal, tequila, pulque, and other Mexican customs.

З плином часу цілий ряд подібних значень втрачає свій специфічний суто іспанський характер. Багато з них стають загальновідомими завдяки інтернету, соціальним мережам, засобам масової інформації, туризму, розвитку спортивних, культурних, торгівельно-економічних зв'язків та досить часто потрапляють до обігу інших народів. В якості прикладів можна навести назви іспанських танців, музичних творів, інструментів, терміни із області літератури, суспільно-політичного життя, наприклад: bolero, jota, guitarra, siesta, Don Quijote, Rosinante, filibuster.

Лексичні іспанізми американської англійської мови – це у більшості випадків позначення таких реалій відображеної дійсності, для яких у мові-реципієнті

немає власних назв. Так, у тексті художніх літературних творів з'являються іншомовні елементи, які мають на меті більш точне, достовірне зображення місця та обставин дії та подій, що відбуваються.

В таких випадках іспанізми реалізують не тільки функцію представлення реалій зображеної дійсності, але функцію номінативну, тобто дають ім'я об'єктам оточуючого світу, що познаються, називають той чи інший об'єкт дійсності, що не мали місця у мові-реципієнті. Цей процес має відмінності від звичайного процесу номінації, що полягають в першу чергу у тому, що в даному випадку лексема не створюється оповідачем, а переноситься з іншої мови [1, с. 101]. Вже у самій суті слов-реалій як назв предметів та явищ, які відсутні у мові-реципієнті, закладено необхідність висунення на передній план саме предметно-логічного змісту слова: подібні елементи використовуються у першу чергу для того, щоб надати адресату уявлення чогось абсолютно нового, незнайомого, тобто ті предмети та явища, які відсутні у його безпосередньому оточенні, але які реально існують у дійсності, що зображена, та такі, що є звичними, характерними її ознаками.

Зважаючи на те, що англійська мова об'єднує іноземні слова, позичені більше ніж з 50 мов світу, найбільша частина з яких прийшла з французької, італійської та іспанської мов [3, с.228], введення іншомовних слів-реалій дозволяє письменнику не тільки відобразити незнайоме читачу життя більш достовірно, створити живі, чуттєво осяжні картини цього життя, але і суттєво розширює коло зору читача, знайомлячи його з абсолютно новими об'єктами, а також поповнює його словниковий запас найменуваннями цих об'єктів. Таким чином, необхідною умовою присутності подібної лексики в художньому тексті є розкриття її змісту з максимальною точністю, передача інформації, закладеної в словах-реаліях, найбільш доступними для розуміння засобами, на відміну, наприклад, від деяких інших стилістичних функцій іншомовної лексики, зокрема ілюстраційної або мовленевої індивідуалізації персонажів, коли увага читача перед усе концентрується на зовнішній матеріальній формі іншомовного слова.

З метою досягнення вищезазначеної цілі використовуються різноманітні прийоми декодування іншомовних слів – введення слів-сигналів, дослівних перекладів, контекстуальне осмислення та ін., але у будь-якому випадку автор прагне оформити застосування слів-реалій у художньому тексті таким чином, щоб

вони були зрозумілими читачу. При цьому більшість іспанських запозичень в американській англійській мові є іменниками та здебільшого пов'язані з сільським господарством, гірними роботами та скотоводством: rodeo, stampede, vamoose, lariat, lasso, buckaroo, chaps, corral, machete, mustang, palomino, quirt, ranch, remuda, wrangler, etc [8, с. 12]

Так, наприклад Дж. Рід, створюючи монументальну працю про Мексику “Insurgent Mexico”, зупиняється на самих різноманітних аспектах життя мексиканського народу, відображає всю його різноманітність та повноту, використовуючи для цього найбільш характерні слова-реалії. Наприклад: That night there was a velada in the Theater of the Heroes, an immense auditorium packed with emotional peons and their women. Now, the velada is an entirely Mexican institution. First there comes a speech, then a speech followed by a patriotic song rendered by a chorus of awkward little Indian girls from public schools with squeaky voices, another speech with a soprano solo from “Trovatore” by the wife of some government official, still another speech, and so on for at least five hours. Whenever there is a prominent funeral, or a national holiday, or a Presidents’ anniversary, or, in fact, an occasion of the least importance, a velada must be held. It is the conventional and respectable way of celebrating anything. [2, 137]

У цьому фрагменті автор не обмежується стислим поясненням іспанізму або ж звичайним його перекладом на англійську мову. Він надає йому детальне пояснення, що дозволяє створити дуже своєрідну, виразну, повну динаміку та експресію картину.

Звісно, явища, характерні для іспаномовної дійсності, можна було би позначити й словами власної мови автора. Наприклад, у наступних уривках: 1. We passed through a town and stopped in front of the posada, and the driver took on several packages. 2. The boy did not know whether yesterday’s paper was a fiction too. But the old man brought it out from under the bed. “Perico gave it to me at the bodega”, he explained.. 3. He was coming in three weeks and we would leave for Spain to get in some fishing and go to fiesta at Pamplona. Е. Хемінгвей цілком міг би у першому випадку застосувати англійське inn, у другому – wine shop, у третьому був би можливим варіант go to a celebration (a festival) at Pamplona. Семантично це еквівалентно, проте ефект був би зовсім інший: адже автор розповідає тут не про будь-який, звичайний винний погреб, або готель, а саме про іспанські заєлади подібного типу. Очікується відвідування не якогось абстрактного свята, а саме іспанської фієсти – з її яскравими кольорами, нестримною радістю, південним темпераментом та естетикою. Саме тому Е. Хемінгвей вирішив застосувати іспанізм posada, bodega, fiesta. Цьому письменнику притаманне стримане, точно підібране та таке, що чітко передає зміст, слово, стисле просте речення, найнеобхідніші та характерні літературні засоби. Тому обрання іномовних одиниць було абсолютно вмотивованим, завдяки ним картина незнайомого читачу життя ніби стає реальною, наповнюючись характерними деталями, фарбами, набуває яскравого іспанського колориту.

Іспанізм в досліджуваних текстах дуже часто виступають у якості засобу створення необхідного фону для розповіді, який можна визначити як задній план художнього твору, що сприяє розкриттю його ідейно-

тематичного змісту да своєрідно описує відображені у творі події. Наприклад: The band was playing in the green zocalo. It hooted and flared and tooted and screamed up on the bronze scrolled bandstand. The square was bloomed full with people and color, men and boys walking one way around the block, on the pink and blue tiles, women and girls walking the other way, flirting their dark olive eyes at one another, men holding each other’s elbows and talking earnestly between meetings, women and girls wined like ropes of flowers, sweetly scented, blowing in a summer night wind over the cooling tile designs, whispering, past the vendors of cold drinks and tamales and enchiladas. The band precipitated “Yankee Doodle” once... then the band hooted “La Comparsita” and “La Paloma Azul”

Події, зображені у наведеному фрагменті, могли відбуватись у будь-якому місці: теплого літнього вечора вулиці будь-якого міста зазвичай переповнені людьми, які прогулюються під звуки музики, ведуть жваві бесіди, обмінюються новинами. Но автор, створюючи ці динамічні експресивні картини, не обмежився ресурсами власної мови, а ввів у текст іспаномовну лексику. Її присутність не тільки надало епізоду особливий настрій, наповнило особливою виразністю, але і стало способом передачі національного колориту, стало орієнтиром для читача, вказуючи на те, що дія відбувається в одній з латиноамериканських країн (в даному випадку у Мексиці). Іспанізм zocalo, vendor, enchilada, tamale, а особливо назви музикальних творів “La Comparsita” та “La Paloma Azul”, і виступають тим своєрідним описом, необхідним фоном, на якому розгортаються події, розкриваються образи героїв.

Фонові іспанські лексика, яка використовується, як правило, не супроводжується англійським тлумаченням, хоча у деяких випадках додаткові засоби, необхідні для її декодування, все ж вводяться. І це є цілком виправданим – адже головне призначення іспаномовних вкраплень, які реалізують дану функцію, полягає не тільки в передачі певної інформації, письменники часто вводять їх у свої твори, навіть не прагнучи донести їх точне значення до читача. Сама наявність іномовних слів, часто їх специфічна графічна форма та виділення курсивом, надають повісті особливу експресію.

Залежно від того, які сторони життя іспаномовних країн відображає автор, в художній текст включаються іспанські слова із відповідних семантичних груп, які є найбільш типовими, характерними маркерами зображених подій. Так, наприклад, Дос Пассос в епізоді у кубинському ресторані наводить уривок із пісні, яку виконують кубинські гітаристи: two Gallegos loose mouthed frog necked itinerant are invited up from the steerage to sing to the guitar / Vichy water and deep song agryrol rhymes with rusinol/

si quieres qu’el carro cante
mojele y dejele en rio
que despues de buen moja’o
canta com’un silbi’o

О’Генрі в описі столиці уявної латиноамериканської держави Анчурії, називає головні в ній споруди та будівлі: A few structures raised their heads above the red-tiled roofs of the on-story houses – the bell tower of the Calaboza, the Hotel de los Estranjereros,...and, most imposing of all, the Casa Morena – the summer “White House”

of the President of Anchuria. On the principle street along the beach – the Broadway of Coralio – were the largest stores, the government *bodega* and post office, *the quartel*, the rum shops and the market place.

Таким чином, передача національного колориту за допомогою іншомовних вкраплень є надзвичайно важливим орієнтиром для читача з точки зору розуміння подій, які зображені, психології діючих осіб, мотивації їх дій: адже певні явища у соціально-політичному житті зображеної країни, або ті чи інші дії персонажів у данному випадку могли мати місце виключно у іспаномовному середовищі. Так, наприклад, картина, наведена нижче, навряд чи могла відбутись у іншому місці, окрім Латинської Америки: One of the most attractive spots to me was the congregating place of the *lavanderas*, south of my street. It was the spot where the washerwomen were allowed to wash all the dirty linen of Buenos Aires in public.

У передачі національного колориту американськими письменниками велику роль відіграють топоніми та атропоніми іспанського походження. Часто вони використовуються виключно в ілюстративній функції та не несуть ніякого іншого навантаження. Цьому сприяє виразність їх зовнішньої матеріальної форми: About eight o'clock Sylvestre Terazzas, the Secretary of State, Sebastian Vargas, the State Treasurer, and Manuel Chao, then Interventor, would arrive, very bustling and busy.

Поширені випадки, коли роль таких елементів ускладнюється, вони стають носіями додаткової інформації. При цьому значний вплив мають екстралінгвістичні фактори, перед усім загальна ерудиція читача, ступінь його знайомства з матеріалом. Так, якщо адресат вже володіє певними відомостями щодо тих чи інших топонімів чи антропонімів, то при зустрічі с ними у художньому тексті у нього виникають не тільки асоціації з даним іспаномовним середовищем, але і реалізуються ті фонові знання, які були знайомі йому заздалегідь. Наприклад: Four of us got into the car and drove down the *Gran Via*. It was solid with broken glass. There were holes all down the sidewalks. Buildings were smashed and we had to walk around a heap of rubble and a smashed stone cornice to get into the hotel. There was not a living person on either side of the street which had been, always, Madrid's Fifth Avenue and Broadway combined.

Приймаючи до уваги ознайомленість читача з тим, що *Gran Via* – це центральна магістраль Мадриду, опис її руйнувань під час воєнних дій, використовується як показник загальної картини негативних наслідків, спричинених війною. У наступному фрагменті численні топоніми передають місцевий колорит Іспанії. Але якщо читач знає, що *Andalucia*, *Extremadura* та інші топоніми є назвами центральних провінцій Іспанії та більш-менш знайомий з особливостями історичного розвитку країни, то йому буде легше уявити специфічний характер ведення бойових дій у цьому регіоні та зрозуміти одну з причин поразок іспанської революції: *Madrid* now has a war of its own and seems happy with it.

The Levante has a war of its own and is proud of it. *Extremadura* and *Andalucia* have their war and do not have to worry about *Catalonia*. They are relieved. *Catalonia* is fighting on her own now... It's a strange country all right, and history has proved that when you divide it is when it becomes most dangerous. United, there has always been sectional jealousy. Once divided, comes the pride of province, of section, of city and of district. Napoleon found this out to his defeat and two other dictators are discovering it today.

Підсумовуючи сказане, варто зазначити, що у сучасній лінгвістичній літературі з'являється все більше робіт, присвячених ролі та місцю запозиченої лексики – одному з найбільш цікавих засобів поповнення словника тієї чи іншої мови. Особлива увага приділяється англійській мові та її національним варіаціям. Досконало досліджені латинські, грецькі, французькі, німецькі та деякі інші елементи, що проникли у словник англійської мови. Разом з цим доки все ще відсутні ґрунтовні дослідження взаємодії англійської та іспанської лексико-семантичних систем.

Разом з цим проблема взаємодії англійської та іспанської мов у цілому заслуговує детальної уваги. Адже їх інтенсивні контакти розпочались ще в XVI сторіччі та продовжують розвиватись у наш час. Прикладами перших запозичень з іспанської мови можуть вважатись: *fustic* (1545) та *cork* (1440). Приблизно у 1500-1550 кількість запозичень з іспанської мови зростає та серед інших з'являються наступні слова: *maize* (1544), *armada* (1533), *gabardine* (1520) [5, с. 365]. Особливо сильними, тривалими та стабільними вони були в США. Можна з впевненістю стверджувати, що іспанська мова відіграла суттєву роль в загальному формуванні лексичних особливостей американського варіанту англійської мови. Внесок іспанської мови у формування словникового складу американської англійської мови по відношенню з іншими мовами є найбільш суттєвим.

Роль іншомовної лексики в художніх текстах визначається насамперед тим, які функції реалізуються за її допомогою. Значення іспанізмів у цьому контексті не викликає жодних сумнівів. Залучення іспанського лексичного матеріалу сприяє передачі національного колориту твору; створює необхідний фон, на якому розгортаються події; у повному обсязі розкриває характери дійових осіб; приймає участь у створенні окремих образів та образів-символів; передає реалії зображеної дійсності; виконує композиційну та уточнюючу функції; є засобом створення комічного ефекту. Таким чином, стилістичне призначення іспаномовної лексики дуже різноманітне, її наявність дає можливість письменнику вирішити не лише конкретні, окремі завдання, але і проблеми більш масштабні, втілити ідейно-естетичну направленість твору в цілому.

Аналіз функціонування іспанізмів в англійських текстах показує, що вони, з одного боку, підпорядковуються загальним завданням даної частини тексту, а з іншого, несуть свою особливу функцію, надаючи тексту важливе змістове та емоціональне забарвлення.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ищенко Н.В. Особенности заимствования французской лексики английским языком Канады. - Дис. канд.филол.наук - М., 1980
2. Варианты полинациональных литературных языков./под ред. Ю.А. Жлуктенко. - Киев: Наукова думка, 1981
3. Vaugh, A., & Cable, T. (2002). A history of the English language. Upper Saddle River, N.J.: Prentice Hall.
4. Campbell, L. (2000). Historicalinguistics. Cambridge, Mass.: MIT Press.
5. Durkin, P. (2014). Borrowed Words: A History of Loanwords in English (pp. 3-15, 364-369.). New York, NY: Oxford University Press.
6. Hara, Y. (2011). The Use of Loanwords in English Vocabulary Learning (Masters). Ball State University, Muncie, Indiana.
7. Hoffer, B. (2002). Language Borrowing and Language Diffusion: an Overview. Intercultural Communication Studies, XI(94), 3
8. Zori, A. (2013). Analyzing the Use and Function of Mock Spanish in the Picturebook Collection Skippyjon Jones (Master). Universidad Complutense de Madrid, Spain.

REFERENCES

1. Ischenko N. The peculiarities of the French borrowings in the Canada English – Thesis – M., 1980
2. The variants of the polinational literature languages. /under ed. J. Zhluktenko. – Kiev, Scientific Thought, 1981.

The functions of the Spanish borrowings in the English language of fiction

T. P. Kozlovskya

Abstract: a Spanish origin vocabulary that is incorporated in the American English is of utmost significance not only from paradigmatic but also syntagmatic aspects. Its use in the fiction texts of the American authors is a great determinant of the important function it performs within the frames of the English language spoken by the USA population. It also sets the grounds for the further establishment of the words and word combinations that have initially appeared on the pages of the fiction works.

Keywords: *hispanicism, borrowing, polynational language, communication.*